

GERMANIYA TA'LIM TIZIMIGA BIR NAZAR

Jo'rayeva Muxlisa To'ymurod qizi

Osiyo xalqaro universiteti 1-bosqich magistranti

muxlisajorayeva25@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola Germaniya ta'lim tizimining o'ziga xos xususiyatlari, tarixiy rivojlanishi va hozirgi holatini o'rganishga qaratilgan. Maqolada Germaniyaning maktabgacha, boshlang'ich, o'rta va oliy ta'lim tizimlarining tuzilishi, o'quv dasturlari va baholash tizimi tahlil qilingan. Shuningdek, Germaniya ta'lim tizimining kuchli va zaif tomonlari, xalqaro reytinglardagi o'rni hamda ta'lim sohasidagi islohotlar va innovatsiyalar ko'rib chiqilgan. Maqola Germaniya ta'lim tizimining yutuqlari va kamchiliklarini aniqlash hamda O'zbekiston ta'lim tizimi uchun foydali tajribalarni o'rganish maqsadida yozilgan.

Kalit so'zlar: Germaniya, ta'lim tizimi, maktabgacha ta'lim, boshlang'ich ta'lim, o'rta ta'lim, oliy ta'lim, dual ta'lim, o'quv dasturlari, baholash tizimi, xalqaro reytinglar

Аннотация: Эта статья посвящена изучению особенностей, исторического развития и современного состояния немецкой системы образования. В статье анализируется структура, учебные программы и система оценки немецких систем дошкольного, начального, среднего и высшего образования. Также были рассмотрены сильные и слабые стороны немецкой системы образования, ее место в международных рейтингах, а также реформы и инновации в сфере образования. Статья написана с целью выявления достижений и недостатков немецкой системы образования, а также изучения полезного опыта для системы образования Узбекистана.

Ключевые слова: Германия, система образования, дошкольное образование, начальное образование, среднее образование, высшее образование, двойное образование, учебные программы, система оценок, международные рейтинги

Abstract: This article is aimed at studying the peculiarities, historical development and current state of the German educational system. The article analyzes the structure, curriculum and assessment system of Germany's pre-school, primary, secondary and higher education systems. It also examined the strengths and weaknesses of the German education system, its role in international rankings, and reforms and innovations in education. The article was written in order to identify the achievements and shortcomings of the German educational system and to study the useful experiences for the Uzbek educational system.

Key words: Germany, education system, preschool education, Primary Education, Secondary Education, Higher Education, dual education, curricula, assessment system, international rankings

KIRISH. Germaniya Yevropa Ittifoqining yetakchi davlatlaridan biri bo'lib, ta'lim sohasida ham yuqori natijalarga erishgan. Germaniya ta'lim tizimi o'zining sifati, samaradorligi va innovatsion yondashuvlari bilan dunyoda tan olingan. Ushbu maqolada Germaniya ta'lim tizimining o'ziga xos xususiyatlari, rivojlanish bosqichlari va hozirgi holati tahlil qilinadi. Maqolaning maqsadi Germaniya ta'lim tizimining yutuqlari va kamchiliklarini aniqlash hamda O'zbekiston ta'lim tizimi uchun foydali tajribalarni o'rganishdan iborat.

USULLAR VA ADABIYOTLAR TAHLILI. Maqolani yozishda Germaniya ta'lim tizimi bo'yicha ilmiy manbalar, rasmiy hujjatlar va statistik ma'lumotlar tahlil qilindi. Adabiyotlar tahlili Germaniya ta'lim tizimining rivojlanish bosqichlari, tuzilishi va o'ziga xos xususiyatlarini o'rganish imkonini berdi. Shuningdek, Germaniya ta'lim tizimining xalqaro reytinglardagi o'rni va ta'lim sohasidagi islohotlar bo'yicha ma'lumotlar to'plandi.

Maqolada Germaniya Federal Ta'lim va Tadqiqot Vazirligi [1], Germaniya Ta'lim Portali [2] va Iqtisodiy Hamkorlik va Rivojlanish Tashkiloti (OECD) [3] kabi ishonchli manbalardan foydalanildi.

NATIJALAR. Germaniya ta'lim tizimi federal tuzilishga ega bo'lib, har bir federal yer o'z ta'lim tizimini boshqaradi. Shunga qaramay, umumiy ta'lim standartlari va o'quv dasturlari mavjud [1]. Germaniyada maktabgacha ta'lim 3 yoshdan 6 yoshgacha bo'lgan bolalarni qamrab oladi va ixtiyoriy hisoblanadi. Boshlang'ich ta'lim 6 yoshdan 10 yoshgacha davom etadi va majburiydir. O'rta ta'lim tizimi esa Gymnasium, Realschule va Hauptschule kabi turli yo'nalishlarga bo'linadi [2]. Germaniyada dual ta'lim tizimi mavjud bo'lib, unda o'quvchilar nazariy bilimlarni maktabda, amaliy ko'nikmalarni esa korxonalarda egallaydilar [3].

Oliy ta'lim tizimi universitetlar, amaliy fanlar universitetlari va badiiy akademiyalarni o'z ichiga oladi. Germaniya universitetlari xalqaro reytinglarda yuqori o'rinlarni egallagan. Masalan, Times Higher Education 2021 reytingida Germaniyaning 48 ta universiteti top-1000 talikka kirgan [4]. Germaniyada ta'lim sifatini oshirish va innovatsiyalarni joriy etish borasida doimiy ishlar olib boriladi. Masalan, raqamli ta'limni rivojlantirish, tadqiqot va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash hamda xalqaro hamkorlikni kengaytirish bo'yicha strategiyalar ishlab chiqilgan [1].

TAHLIL VA MUHOKAMA. Germaniya ta'lim tizimining muhim jihati - bu inklyuziv ta'limning rivojlanganligi. Inklyuziv ta'lim barcha o'quvchilar, jumladan maxsus ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar uchun teng imkoniyatlarni ta'minlashga qaratilgan [5]. Germaniyada inklyuziv ta'limni qo'llab-quvvatlash uchun qonunchilik bazasi, moddiy-texnik sharoitlar va o'qituvchilarning malakasini oshirish borasida keng ko'lamli ishlar amalga oshirilgan. Natijada, maxsus ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarning umumta'lim maktablaridagi ulushi sezilarli darajada oshgan [6]. O'zbekistonda ham inklyuziv ta'limni joriy etish va rivojlantirish borasida Germaniya tajribasini o'rganish muhim ahamiyatga ega.

Germaniya ta'lim tizimining yana bir o'ziga xos xususiyati - bu ta'limning amaliyotga yo'naltirilganligi. Germaniyada nazariy bilimlar bilan birga, amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga katta e'tibor qaratiladi. Dual ta'lim tizimi buning yorqin misolidir [3]. Bundan tashqari, o'quv dasturlarida amaliy mashg'ulotlar, loyihalar va stajirovkalar muhim o'rin tutadi [7]. Bu esa bitiruvchilarning mehnat bozoridagi raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. O'zbekistonda ham ta'limning amaliyotga yo'naltirilganligini ta'minlash, shu jumladan dual ta'lim elementlarini joriy etish va o'quv dasturlarini ishlab chiqarishning real ehtiyojlariga moslashtirishga e'tibor qaratish maqsadga muvofiq.

Germaniya oliy ta'lim muassasalari tadqiqot va innovatsiyalar sohasida ham yetakchi o'rinni egallagan. Germaniya universitetlari fundamental va amaliy tadqiqotlarga katta mablag' sarflaydi hamda sanoat bilan yaqin hamkorlik qiladi [8]. Bu esa yangi bilimlar va texnologiyalarni yaratish, iqtisodiyotni rivojlantirishga xizmat qiladi. O'zbekiston oliy ta'lim muassasalari uchun ham tadqiqot va innovatsiyalar salohiyatini oshirish, sanoat bilan hamkorlikni kengaytirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Shu bilan birga, Germaniya ta'lim tizimi oldida ham bir qator muammolar mavjud. Misol uchun, maktablar orasidagi sifat farqlari, o'qituvchilar tayyorlash tizimidagi kamchiliklar, oliy ta'limda moliyalashtirish masalalari shular jumlasidandir [9]. Bundan tashqari, ta'lim tizimini yanada modernizatsiya qilish, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, o'quv dasturlarini zamonaviy talablarga moslashtirishga doir ishlar izchil davom ettirilmoqda [10].

Germaniya ta'lim tizimi o'zining samaradorligi, sifati va innovatsion yondashuvlari bilan ajralib turadi. Shu bilan birga, ayrim muammolar va qiyinchiliklar ham mavjud. O'zbekiston ta'lim tizimi Germaniya tajribasidan maktabgacha ta'limni rivojlantirish, o'rta ta'limda yo'nalishlarni joriy etish, dual ta'lim tizimini qo'llash, oliy ta'lim muassasalarining ilmiy salohiyatini oshirish, ta'lim sifatini yaxshilash, inklyuziv ta'limni rivojlantirish va boshqa ko'plab yo'nalishlarda foydali jihatlarni o'rganishi hamda amaliyotga tatbiq etishi

mumkin. Bunda Germaniya tajribasini O'zbekistonning o'ziga xos xususiyatlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda moslashtirilgan tarzda qo'llash maqsadga muvofiq bo'ladi. Germaniya ta'lim tizimining kuchli tomonlari quyidagilardan iborat:

- ✓ Maktabgacha ta'limning yaxshi rivojlanganligi va bolalarni maktabga tayyorlashdagi samaradorligi.
- ✓ O'rta ta'limda o'quvchilarning qobiliyati va qiziqishlariga qarab yo'nalishlarning mavjudligi.
- ✓ Dual ta'lim tizimining mavjudligi, bu esa nazariya va amaliyotning uyg'unligini ta'minlaydi.
- ✓ Oliy ta'lim muassasalarining xalqaro reytinglardagi yuqori o'rni va ilmiy salohiyati.
- ✓ Ta'lim sifatini oshirish va innovatsiyalarni joriy etish borasidagi doimiy sa'y-harakatlar.

XULOSALAR. Germaniya ta'lim tizimi o'zining sifati, samaradorligi va innovatsion yondashuvlari bilan dunyoda tan olingan. Maktabgacha ta'limdan tortib oliy ta'limgacha bo'lgan barcha bosqichlarda yuqori standartlar va o'ziga xos xususiyatlar mavjud. Germaniya ta'lim tizimining kuchli tomonlari qatoriga maktabgacha ta'limning rivojlanganligi, o'rta ta'limdagi yo'nalishlar, dual ta'lim tizimi, oliy ta'lim muassasalarining xalqaro reytinglardagi yuqori o'rni va ta'lim sifatini oshirish borasidagi sa'y-harakatlarni kiritish mumkin.

Shu bilan birga, Germaniya ta'lim tizimining ayrim kamchiliklari ham mavjud, jumladan federal tuzilishdan kelib chiqadigan nomutanosibliklar, maktabgacha ta'limning majburiy emasligi, o'rta ta'limda yo'nalishlarning erta tanlanishi va oliy ta'limdagi muammolar.

O'zbekiston ta'lim tizimi Germaniya tajribasidan maktabgacha ta'limni rivojlantirish, o'rta ta'limda yo'nalishlarni joriy etish, dual ta'lim tizimini qo'llash, oliy ta'lim muassasalarining ilmiy salohiyatini oshirish va ta'lim sifatini yaxshilash borasida foydali jihatlarni o'rganishi mumkin. Germaniya ta'lim tizimining yutuqlari va tajribalarini

O'zbekiston sharoitiga moslashtirilgan holda joriy etish mamlakat ta'lim sifatini yanada oshirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Bundesministerium für Bildung und Forschung. (2021). Bildung und Forschung in Zahlen 2021. [online]
2. Deutscher Bildungsserver. (2023). Das Bildungssystem in Deutschland. [online]
3. OECD. (2021). Education at a Glance 2021: OECD Indicators. Paris: OECD Publishing. [online]
4. Times Higher Education. (2021). World University Rankings 2021. [online]
5. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. (2021). Country information for Germany - Legislation and policy. [online] Available at: <https://www.european-agency.org/country-information/germany/legislation-and-policy> [Accessed 15 May 2023].
6. Klemm, K. (2021). Inklusive Bildung in Deutschland 2021. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung. [online]
7. Hippach-Schneider, U., & Huismann, A. (2019). Vocational education and training in Europe: Germany. Cedefop ReferNet VET in Europe reports 2018. [online]
8. Deutsche Forschungsgemeinschaft. (2021). Förderatlas 2021. Kennzahlen zur öffentlich finanzierten Forschung in Deutschland. [online]
9. Autorengruppe Bildungsberichterstattung. (2020). Bildung in Deutschland 2020. Ein indikatorengestützter Bericht mit einer Analyse zu Bildung in einer digitalisierten Welt. [online]
10. Kultusministerkonferenz. (2016). Bildung in der digitalen Welt. Strategie der Kultusministerkonferenz. [online]